

Spór z twórcą według procedury w sprawach z prawa pracy

Sprawy o wynagrodzenia twórców (w tym także twórców – pracowników) za korzystanie z ich wynalazków mają charakter spraw cywilnych. Jednak z woli ustawodawcy stosuje się do nich odpowiednio przepisy kodeksu postępowania cywilnego, które regulują procedurę w sprawach z zakresu prawa pracy. Ponadto, w niektórych przypadkach twórca wynalazku może liczyć na zwolnienie od ponoszenia kosztów sądowych w sprawie cywilnej o wynagrodzenie twórcy za korzystanie z jego wynalazku.

Tak uznał Sąd Najwyższy w uchwale z 16 marca 2016 r. (III PZP 8/15).

Powód był zatrudniony jako specjalista – konstruktor na podstawie umowy o pracę. Podczas zatrudnienia w pozwanej spółce stał się współtwórcą trzech wynalazków i wzoru użytkowego. Pozwana spółka przez wiele lat korzystała z wynalazków powoda, w konsekwencji czego powstał spór o jego wynagrodzenie z tego tytułu. Pracownik postanowił dochodzić swoich praw w sądzie i wystąpił przeciwko pracodawcy z powództwem o zapłatę ok. 50 000 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z jego wynalazków.

Sąd I instancji w znacznej części uwzględnił powództwo pracownika. Apelację od wyroku sądu okręgowego złożył zarówno pracownik, jak i pozwana spółka. Pracownik domagał się podwyższenia zasądzonej na jego rzecz sumy o blisko 3000 zł. Pracodawca wniósł natomiast o zmianę wyroku sądu I instancji poprzez oddalenie powództwa w całości. Sąd apelacyjny zmienił wyrok sądu okręgowego w ten sposób, że zredukował kwotę należną powodowi od pozwanego do nieco ponad 26 000 zł, oddalając powództwo w pozostałym zakresie (tj. co do kwoty 19 473 zł).

Pracownik, nie będąc zadowolony z rozstrzygnięcia sądu wyższej instancji, złożył skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego. W odpowiedzi pozwana spółka wniosła o jej odrzucenie, stojąc na stanowisku, że ta skarga jest niedopuszczalna. Swoją ocenę uzasadniała tym, że oznaczona przez powoda wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa od wymaganej zasadniczo w sprawach o prawa majątkowe, tj. niższa niż 50 000 zł (art. 3982 § 1 k.p.c.). Powód oznaczył bowiem wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 19 473 zł. Sąd Najwyższy, w składzie 3 sędziów, rozpatrując skargę kasacyjną powoda, powziął wątpliwość, czy jest zasadny utrwalony w orzecznictwie SN pogląd, iż sprawy o wynagrodzenia za pracowniczy projekt wynalazczy nie są uznawane za sprawy z zakresu prawa pracy (w rozumieniu art. 476 § 1 pkt 1 k.p.c.) i przedstawił zagadnienie prawne powiększonemu składowi. To zagadnienie w omawianej sprawie miało zasadnicze znaczenie, ponieważ w sprawach o prawa majątkowe z zakresu prawa pracy skarga kasacyjna jest dopuszczalna, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest nie niższa niż 10 000 zł (art. 3982 § 1 zd. 1 in fine k.p.c.).

Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów podjął uchwałę, na mocy której uznał, że w sprawie z powództwa twórcy o wynagrodzenie za korzystanie z jego wynalazku, o dopuszczalności

skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia przewidziana dla spraw z zakresu prawa pracy. W uzasadnieniu podkreślił, że brzmienie art. 294 ust. 2 ustawy z 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej sprawia, iż odesłanie w nim wyrażone nie obejmuje tylko przepisów zawartych w dziale III tytułu VII – „Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych”, ale także przepisy k.p.c., które regulują w sposób odrębny od zasad ogólnych postępowanie z zakresu prawa pracy, choćby były usytuowane poza działem III – tak jak wspomniany art. 3982 § 1 zd. 1 in fine k.p.c. W myśl bowiem art. 294 ust. 2 Prawa własności przemysłowej w postępowaniu dotyczącym roszczenia twórcy o wynagrodzenie za korzystanie z jego wynalazku stosuje się odpowiednio przepisy k.p.c., dotyczące postępowania w sprawach o roszczenia pracowników.

SN zastrzegł przy tym, że sprawy o wynagrodzenie twórcy – pracownika o wynagrodzenie za korzystanie z jego wynalazku nie mają charakteru spraw z zakresu prawa pracy, ale charakter cywilny, ponieważ nie są to sprawy powstałe „w związku ze stosunkiem pracy”. SN wyjaśnił, że spór o wynagrodzenie za korzystanie z wynalazku twórcy – pracownika powstaje tylko „przy okazji stosunku pracy”. Dzieje się tak dlatego, że między tym roszczeniem a stosunkiem pracy brak jest wzajemnej współzależności w tym znaczeniu, że spór ten mógłby powstać także w sytuacji, gdyby między twórcą a podmiotem korzystającym z wynalazku nie istniał stosunek pracy. SN podkreślił przy tym, że sprawy o wynagrodzenie twórców za korzystanie z wynalazku należą do właściwości wydziałów cywilnych sądów pierwszej i drugiej instancji. Natomiast skargę kasacyjną należy złożyć do Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, jako że właściwość tej Izby przewidziano dla spraw z zakresu prawa własności przemysłowej.

Omawianej uchwale SN nadał moc zasady prawnej. Oznacza to, że obowiązuje ona wszystkie składy orzekające SN, a zmiana treści uchwały może nastąpić tylko po rozstrzygnięciu nowego zagadnienia prawnego przez pełny skład danej Izby Sądu Najwyższego.

Należy w pełni podzielić stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w komentowanej uchwale. Można je sprowadzić do konkluzji, że sprawy o wynagrodzenia twórców (w tym także twórców – pracowników) za korzystanie z ich wynalazku mają charakter spraw cywilnych, ale z woli ustawodawcy stosuje się do nich odpowiednio przepisy k.p.c., które regulują procedurę w sprawach z zakresu prawa pracy. Dla rozwiania ewentualnych wątpliwości należy wprost wskazać, że oceny sformułowane przez SN mają zastosowanie do każdego twórcy domagającego się wynagrodzenia za korzystanie ze swojego wynalazku, a nie wyłącznie do twórców – pracowników.

Pogląd wyrażony przez SN zasługuje na aprobatę także z tego względu, że zapewnia uprzywilejowanie pozycji procesowej twórców wynalazków w sprawach o wynagrodzenie za korzystanie przez podmioty gospodarcze z efektów ich pracy. Niewątpliwie sprzyja to innowacyjności i zapewnia odpowiednie „zaplecze” dla pracy twórczej w zakresie wynalazczości.

Na zakończenie wypada dodać, że SN rozpatrując skargę kasacyjną powoda w zwykłym składzie uznał, iż konsekwentnie także na gruncie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych do spraw o wynagrodzenie twórcy za korzystanie z jego wynalazku należy stosować przepisy takie, jak w sprawach o roszczenia pracowników (zob. wyrok SN z 11 sierpnia 2016 r., II PK 246/14). Tym samym twórcy wynalazków mogą liczyć w niektórych przypadkach na zwolnienie od ponoszenia kosztów sądowych (zob. art. 35 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Autor: Ewa Marczak, prawnik, Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy